

Centenari de la Dàlia Blanca

La Societat Coral la Dàlia Blanca compleix el seu centenari. Aquesta entitat artesenca ha estat durant aquests cent anys la impulsora de nombrosos actes lúdics i culturals. En aquest article us en fem quatre pinzellades.

L'any de fundació i el perquè

La Societat Coral la Dàlia Blanca, anomenada anys més tard "el Coro", va ser fundada a Artesa de Segre el maig de l'any 1904 per un grup de joves cantaires que pertanyien als cors de Clavé; cansats d'anar d'un lloc a un altre per poder assajar les seves cançons, van decidir comprar un terreny i construir el local, la Dàlia Blanca, que ells mateixos farien en les seves estones lliures, aportant els seus propis mitjans i materials. La ubicació escollida va ser a l'actual carrer Escoles, davant de la plaça del Progrés. Alguns dels seus fundadors van ser el Manel Plens, el Pere de cal Sord, l'Ermenegild Solans, el Pepito de cal Badia, el pare d'Alfons Clua, el Pere Campabadal, el Simon, el Francisco Maig, el Sastre Santa Maria, el Torretes, el Francesc Macià, el Ribalta i el Josep Aldavó, que era el seu president en aquells moments, entre d'altres. Els estatuts de l'entitat van ser aprovats l'any 1905.

Abans de posseir aquest local, anaven a assajar a un lloc anomenat la fassina del Valeri, vora la Secla. Més tard, van anar a assajar a cal Calsilla i, per últim, abans d'anar al local actual de la Dàlia Blanca, s'allotjaren en un antic quarter de la Guàrdia Civil.

Així doncs, al cap d'uns anys, quan ja tenien el local construït, van edificar com una mena de sala d'espectacles amb dues rengleres de llotges, i un jardí al darrera, que més endavant es faria servir per guardar el cotxe de les escombraries i el cotxe dels difunts. I de mica en mica, hi van anar fent representacions, a més dels concerts que oferia el cor.

Ideologia dels fundadors

El primer president de la Societat va ser en Josep Aldavó i Manzano, el qual

va morir l'any de la grip, l'any 1918. Els fundadors tenien una ideologia política partidària de la classe treballadora, o sigui, eren progressistes. Per aquest motiu, el lema de l'entitat fou "Progrés, virtut, amor i unió", que recollia uns ideals que volien transmetre a tot el poble, perquè mostraven una manera de fer, una manera d'entendre la vida, el país i l'art.

No és estrany, doncs, que es proposessin com a objectiu principal dignificar el cant coral, ja que aquest seria el vehicle per transmetre aquest ideals.

Durant els anys de fundació, tenim constància documental que el cor estava dirigit per Emili Sorribes i que el seu repertori musical se centrava

Edifici de la Dàlia Blanca. Any 1910

Josep Aldavó i Manzano, cofundador i primer president de la Dàlia Blanca

Representació teatral de principis de segle XX a la Dàlia Blanca

Imatge actual de la Dàlia Blanca

especialment en cançons patriòtiques del famós compositor català Josep Anselm Clavé.

Tipologia d'activitats

A la Dàlia Blanca s'hi van desenvolupar diverses activitats, com ara cant coral, caramelles, teatre, cinema, actes polítics, cerimònies religioses, ensenyament per als nens petits, sopars de Cap d'Any, diverses festes per Carnestoltes, Pasqua, Festa Major...

Primerament, només s'hi feia cant. Moltes de les cançons que cantava el cor eren d'Anselm Clavé. Alguns títols de les cançons eren *Flors de maig*, *La Maquinista*, *La sega del blat*, *Pel juny la falç al puny*, *L'emigrant*, *La presó de Lleida*, *Els xiquets de Valls*, *Els pescadors*, *La primavera*, *La fira d'Olot*...

Es va arribar a convertir en un teatre considerable i hi venien

companyies de teatre rellevants. Abans de la Guerra Civil, va ser l'època en què se'n va fer amb més potència. Hi havia estius en què cada diumenge es representava una obra. També hi van tenir rellevància obres de l'escena catalana. Va venir-hi, fins i tot, Enric Borràs, actor català, consagrat amb el *Manelic de Terra Baixa*. Va venir-hi, també, Maria Vila, de la famosa companyia *Vila d'Avi*, que representava obres a Artesa

Mingo Sabanés, actual president

En aquesta fotografia es poden observar els actors del Grup Escènic Artesenc que van interpretar l'obra: *Benvingut Mossèn Vidal*, dirigida per Eusebi Serra, representada el 30 de juliol de 1967

i després anaven a Agramunt. També hi va desfilar Assumpció Casals, actriu catalana que va actuar amb Enric Borràs i que, posteriorment, es va dedicar al vodevil.

S'hi havien fet moltes obres de teatre, com ara *La Corona d'Espines*, *Els Vells*, *Joventut*, *La Falç*, *La Reina Relliscat*, *Monja enterrada en vida* i altres.

Per altra banda, també feien teatre els aficionats d'Artesa. Les nenes de cal Guiu, la Bepeta, la Maria, la Teresa el Serra, el Rosendo el Moles, Julita Colom, en Brunet, la Serentill, que interpretava *La Falç* (obra escrita en vers), i molta altra gent.

Els mesos de setembre i octubre de l'any 1958, el grup escènic local va representar dues obres anomenades *El conflicte de Mercedes* i *Jo seré el teu gendre*.

Molts anys més tard, es van escenificar dues obres teatrals anomenades, *Arribaré a les 7... mort* interpretada pel grup de teatre "La Garba" de Vallfogona i *Els polls dels actors*, interpretada pel grup de teatre "Belles Arts" de Lleida. Van ser representades dins el dinovè Pla d'Acció Cultural que organitzava el cicle "Apunta't al Teatre". Van ser representades moltes altres obres durant els anys 67, 68, 70.

Al local, també s'hi va fer cinema. Pel·lícules com ara *Amanecer*, *Los cuatro diablos*, *La mare*, *Ben-Hur*, *Titanes del cielo*, *Marruecos*, *El signo de la muerte*, *Amor de madre*, *Esta es la noche*, *El negro que tenía el alma blanca*, *El mundo es mío*, *No dejes la puerta abierta*, *El amante escrupuloso*, *La patria adquirida*, *De la sartén al fuego*, *La ciudad de cartón*, *La Marieta cistellera*... s'havien fet entre els anys 1932 i 1938. Però no va ser fins a la República que es va fer cinema a la Dàlia, abans, es feia al local de cal Cadière.

Entre els anys 1914 i 1920, o potser fins i tot uns anys més tard, la Dàlia va servir d'escola, ja que a Artesa, a l'únic col·legi públic que hi havia, els nens no hi cabien, i havien de seure a les escales per poder fer classe.

En canvi, les noies no tenien tanta falta d'escola, ja que elles anaven al col·legi de les Monges. És a dir, van

fer servir la Dàlia com a escola. Principalment, hi anaven els fills dels socis i estava dirigit pel senyor Faust Ros que era professor.

Durant els anys 1969 i 1970, la Dàlia Blanca va servir per a fer les cerimònies religioses, ja que l'església del poble va ser enderrocada per construir l'església actual.

Alguns anys, també s'hi celebrava el sopar de Cap d'Any, o fins i tot, tal com es fa actualment, s'hi realitzava les festes de Carnaval, Pasqua o, fins i tot, per la Festa Major s'hi organitzava ball.

Durant els anys 1933 i 1936, abans de la Guerra Civil, s'hi van fer conferències polítiques, tot i que la Dàlia Blanca era apolítica. En el llibre de

comptes es troben els dies en què es van realitzar aquestes conferències: el 9 d'abril del 1932, una conferència de Josep Camps; el 7 de novembre de l'any 1933, el Bloc Obrer Camperol; el 12 de novembre del mateix any, la Lliga Catalana; el 10 de març del mateix any, l'Esquerra Republicana; el 2 de febrer, el Partit Obrer d'Unificació Marxista; el 3 de febrer del 1936, l'Esquerra Democràtica de Catalunya; el 12 de febrer del mateix any, la Unió Socialista; el 13 del mateix mes, la Lliga Catalana; el 28 de març, el Sindicat de Treballadors; el 19 d'abril, el PSOE; el 28 d'abril, el Sindicat de Treballadors Artesens. És lògic que se celebressin tantes conferències polítiques, ja que

eren anys anteriors a la Guerra Civil i, hi havia una inestabilitat política interior al país, bastant considerable.

Les diferents Juntes

En aquest apartat són citades les Juntes que s'han format abans de la Guerra Civil i les que s'han format entre els anys 1979 i 1987. Dels anys posteriors a la Guerra manca informació, ja que la Guerra va deixar la Societat força esvaïda.

El primer president va ser en Josep Aldavó i Manzano, tal i com indica la llinda de l'entrada al local, que va morir l'any 1918. Al cap d'un temps, es va formar una secció dramàtica, dirigida, al principi, per un senyor que es deia Emili Juanos. Després, el va seguir en Ramon Santamaria. Tot seguit, en Josep Vilalta i, finalment, un senyor que es deia de cognom Casamajor.

El primer director del cor va ser Emili Sorribes. El va seguir Ramon Solé, que també va exercir com a president de la Societat. El va seguir, com a director del cor, en Ricardo Aldavó i, fins l'any 1936, va exercir aquest càrrec Alfons Clua.

Molts anys després de la Guerra Civil, exactament l'any 1979, la Junta directiva i/o gestora estava encapçalada pel president Jaume Campabadal i Simó. El 9 de maig de 1980 es van fer eleccions, en què es va escollir com a nova presidenta Francisca Solé i Clotet. Un any més tard, el 24 de febrer de 1981, unes noves eleccions van donar com a president en Ramon Regué i Montserrat. Finalment, el 4 d'abril del 1986, es van tornar a convocar eleccions i el president escollit va ser en Domènec Sabanés i Porta, que encara ho és actualment.

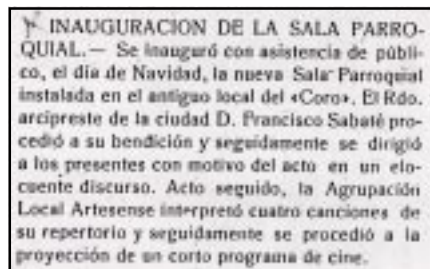
Conclusions

Com hem pogut observar al llarg de l'article, la Dàlia Blanca havia tingut el seu màxim esplendor i funcionalitat a principis de segle. Amb el pas de la Guerra Civil, es va atenuar la seva activitat, fins al punt que mai més tornaria a tenir aquella agitació que feia reunir el petit poble d'Artesa en una sala per gaudir de magnífiques obres de teatre, cinema i diversos espectacles.

Però no sols va servir com a local de

Anunci extret del diari artesenc *Renaixement*. 10 de novembre de 1922

Notícia extreta de la revista artesenca *Castellot*. Any 1958

Cartell publicitari de l'obra *Benvingut, Mossèn Vidal* representada l'any 1967

Societat Coral la Dàlia Blanca. Principis de segle XX

lleure, també es va usar per establir-hi una escola i a més a més s'hi van realitzar cerimònies religioses mentre s'enderrocava l'església vella i es construïa l'església actual.

Actualment s'hi realitzen festes, reunions, alguns dies s'hi ha fet teatre i cinema (des de 1996 al 2001 la secció *Ànimes Cinèfiles* va projectar diferents films d'actualitat i va organitzar alguns cine-fòrums)... La darrera representació teatral va ser el passat dia 4 d'abril de 2004, quan el grup de teatre Vila Closa de Sant Climent va representar l'obra *Políticament Incorrecte* de Ray Cooney.

Al segon pis de l'edifici hi ha instal·lada l'emissora municipal de *Ràdio Artesa de Segre*. També s'hi atorguen els Premis de Narrativa Breu, en temps electorals s'hi fan mítings polítics, fa anys s'hi va muntar una pantalla de cinema gegant...

En conclusió, és evident que avui dia encara es fa ús del local, però contràriament la Dàlia no és el que era abans i potser aquest fet és un problema dels mateixos ciutadans del poble per des-

aprofitar el local, o potser el problema és que no es proporciona una oferta engrescadora, juntament amb la falta de recursos econòmics per condicionar el local d'acord amb les exigències actuals (seients confortables, refrigeració, serveis...).

Agraïments

Per manca de documents escrits he fet ús d'aquelles persones que m'han explicat detalladament la història de la Societat, gràcies a les quals coneixem esdeveniments interessants. Per tant, aquest treball és un recull de la informació oral d'antics socis, socis actuals, o persones relacionades d'una manera o altra amb la Societat Coral la Dàlia Blanca. Per aquest motiu, al ser un recull oral, pot contenir errors en algunes dades. L'article és un homenatge a aquestes persones que han sabut mantenir viva la història d'un petit gran organisme cultural artesenc.

A la senyora Francisca Solé i Clotet, pel seu extens comentari de tots els aspectes que ella recordava de la Dàlia Blanca, li agraeixo, sincerament, la pa-

ciència que ha sostingut amb mi per aclarir-me alguns dels dubtes sobre la recerca d'informació. Reconec que sense la seva inestimable ajuda, aquest article no hagués resultat el mateix.

A Manel Serra i Batalla, per haver fet memòria i haver-me comentat alguns aspectes de la Dàlia, amb els quals jo vaig poder començar la recerca de tota la resta d'informació (acs).

A Domènec Sabanés i Porta, per donar-me a conèixer l'estat actual de la Societat, i per haver-me prestat documents de gran valor històric.

A Àngel Guiu i Bandé, per haver-me resolt dubtes sobre fonts primàries.

A Miquel Mota, per lliurar-me documents de la Dàlia Blanca amb una promptitud extraordinària.

A Jaume Farrando i Domingo Aldavó, per haver-me empratat unes fotografies esplèndides.

I a totes les persones que han tingut el plaer i la paciència d'ajudar-me en petits detalls alhora de realitzar l'article.

Sara Canes i Guiu

Anys 1910. En aquesta foto es pot veure la secció còmico-lírico-dramàtica de la Dàlia Blanca posant en escena una sarsuela: *La néta de l'avi*. Els directors eren els senyors Josep Aldavó i Emili Juanos

La Dàlia Blanca a mitjans del segle XX